

Veelgestelde vragen Korenburgerveen (september 2018)

1. Wat maakt het Korenburgerveen tot een bijzonder natuurgebied?

Het Korenburgerveen is een van de belangrijkste hoogvenen in Nederland. Het is het enige gebied in Nederland met een redelijk intacte hoogveenkern. Er omheen liggen blauwgrasland, moeras, vennen, broekbos en vochtige heide met ieder hun eigen waardevolle en zeer gevarieerde planten en dieren.

In de hoogveenkern groeit veenmos met lavendel en kleine dophei, veenpluis, éénarig wollegras en de meest karakteristieke soort voor dit gebied is de rijsbes. Verder vinden we hier de grootste populaties in Nederland van de hoogveenglanslibel en de kamsalamander. In de blauwgraslanden groeien parnassia, orchideeën en zegge. Het grootste moeras met galigaan van Oost-Nederland vind je hier. Door de enorme variatie aan planten komen ook veel verschillende vogels voor. Zo broeden er veel water- en moerasvogels. Bijvoorbeeld dodaars, waterral, blauwborst en roerdomp. Verder kun je de nachtzwaluw, roodborsttapuit, draaihals en grauwe klauwier treffen. Bijzonder is ook dat de kraanvogels hier broeden.

We willen het leefgebied van onder andere deze dieren verbeteren en het hoogveen beschermen en herstellen. Daarvoor zijn maatregelen nodig.

2. Natura 2000-gebied, wat betekent dat?

Een groot deel van het Korenburgerveen is aangewezen als Natura 2000-gebied. Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. De natuur beleven, gebruiken en beschermen, daar draait het om in de Natura 2000-gebieden. Voor elk gebied is een Natura 2000-beheerplan opgesteld met maatregelen om de natuur te behouden en versterken.

3. Pas-maatregelen, wat zijn dat voor een maatregelen?

Minder stikstof, sterkere natuur en economische ontwikkeling zijn de doelen van het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Al jaren is er in Nederland een overschot aan stikstof. Stikstof wordt bijvoorbeeld veroorzaakt door landbouwactiviteiten, de industrie en wegen. Dit is schadelijk voor de natuur. Hierdoor werd er lange tijd vaak geen toestemming gegeven om in de buurt van Natura 2000-gebieden iets te ondernemen wat stikstof veroorzaakt. Daarom gaan we in Natura 2000-gebieden maatregelen nemen.

In het Programma Aanpak Stikstof werken Rijk, provincies, natuurorganisaties en ondernemers samen. Er worden herstelmaatregelen genomen om de natuur bestendiger te maken tegen een overbelasting van stikstof, door bijvoorbeeld stikstofrijke grondlagen te verwijderen. En doordat agrarische ondernemers onder andere aangepast voer gebruiken. Door deze combinatie van maatregelen ontstaat ruimte voor nieuwe economische activiteiten, zoals uitbreiding van veehouderijen. De maatregelen uit het PAS moeten uiterlijk medio 2021 zijn uitgevoerd.

4. Wat wil provincie Gelderland?

Provincie Gelderland vindt het belangrijk dat de maatregelen uit het Natura 2000-beheerplan voor het Korenburgerveen uitgevoerd worden. Dit geldt ook voor de daarin opgenomen PAS-maatregelen. Om de natuurkwaliteiten van het hoogveen en de omliggende vennen, graslanden en bossen te behouden en te versterken is het nodig dat het natter wordt. Om de natuur weerbaarder te maken willen we het gebied groter maken. Uit onderzoek is gebleken dat de waterhuishouding in het natuurgebied moet worden aangepast om verdere verdroging te voorkomen. Dat willen we bereiken door watergangen te dempen, zoals de Parallelsloot en de Schaarsbeek, onderbemaling te beëindigen en fosfaatrijke top laag af te graven. Deze ingrepen zijn voldoende voor het herstel van kwelafhankelijke vegetatie in het gebied. Daarnaast zetten we in op het wijzigen van landbouw- naar natuurgebieden om tot een robuust geheel te komen. Deze gebieden zijn gelegen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied en/of het Gelders Natuurnetwerk.

5. Wat gaat er concreet gebeuren in het Korenburgerveen?

De PAS-herstelmaatregelen die in het Natura 2000-beheerplan vastgelegd zijn, gaan we uitvoeren. We gaan de waterhuishouding voor het veen verbeteren. Dat doen we door het dempen van greppels en sloten, het verwijderen van kades en het afgraven van de fosfaatrijke top laag waardoor het water op een andere manier gaat stromen. We gaan ervoor zorgen dat alle uitvoeringsmaatregelen geen of zo min mogelijk effecten zullen hebben op de omgeving buiten het natuurgebied.

We zijn al geruime tijd aan de slag met de voorbereiding van de uitvoering. Daarbij gaat het om aanvullende studies naar het functioneren van het water- en ecologisch systeem, het beschikbaar krijgen van gronden voor de uitbreiding van het natuurgebied, het maken van een inrichtingsplan, het wijzigen van het bestemmingsplan en het aanvragen van de benodigde vergunningen. Af en toe zult u zien dat er mensen in het gebied rondlopen en onderzoek doen naar onder andere de bodemgesteldheid of de aanwezige flora en fauna.

6. Hoe verhouden deze maatregelen voor natuur zich tot de herstelmaatregelen in het verleden?

In het Korenburgerveen zijn al in de jaren 2000 t/m 2002 herstelmaatregelen uitgevoerd om tot een beter functioneren van het natuurgebied te komen. In 2013 en 2014 is een deel van de PAS-maatregelen uitgevoerd op het terrein van Natuurmonumenten. Maar aanvullende maatregelen zijn nodig om het ecologische systeem robuuster te kunnen maken. Dit om deze beter bestand te maken tegen invloeden van buitenaf.

7. Hoe weten we of de maatregelen werken?

Met de uitvoering van de maatregelen om waardevolle gebieden te behouden en te herstellen, is veel geld gemoeid. We willen daarom graag weten of we de afgesproken doelen ook halen of dat we zo nodig moeten bijstellen. Meten is weten! De provincie heeft hierover met Natuurmonumenten en Waterschap Rijn en IJssel afspraken gemaakt. Door gedurende een langere periode informatie te verzamelen over de waterstanden, de water- en bodemkwaliteit en het voorkomen van bepaalde karakteristieke planten kunnen we zien of we de gewenste resultaten bereiken. Voor het Programma Aanpak Stikstof (PAS) voeren we jaarlijks een veldbezoek uit om de “vinger aan de pols” te houden. Ook inventariseren we de aanwezige planten en dieren.

Om te meten of het hoogveen en het natuurgebied voldoende nat worden en blijven, is in het gebied een netwerk van peilbuizen aanwezig waarin de grondwaterstand continu wordt gemeten. Dat doen we ook buiten het natuurgebied om er zeker van te zijn dat de omgeving buiten het natuurgebied geen last krijgt van de nattigheid in het hoogveen. We willen ervoor zorgen dat het natuurgebied zo nat is als het moet zijn voor alle bijzondere soorten, maar dat er buiten het natuurgebied geen overlast ontstaat door nattere omstandigheden.

8. Is er sprake van onteigening van gronden?

De meeste gronden die nodig zijn voor het uitvoeren van de PAS-maatregelen zijn inmiddels beschikbaar. In de afgelopen periode is al met diverse particuliere grondeigenaren op vrijwillige basis overeenstemming bereikt. Recent is een boerderijverplaatsing afgerond waarmee veel grond beschikbaar is gekomen voor natuurherstel, uitruil van gronden, compenserende maatregelen en zo mogelijk ook voor de verbetering van de landbouwstructuur. Een deel van de grond die nodig is voor de uitbreiding van het Korenburgerveen is nog in eigendom bij particulieren. De provincie is in overleg met deze grondeigenaren om afspraken te maken over het beschikbaar krijgen van de grond. De inzet is om met alle betrokken grondeigenaren gezamenlijk tot aanvaardbare afspraken te komen. Als dat in het uiterste geval niet lukt, biedt het inpassingsplan (PIP) de mogelijkheid om gronden gelegen binnen het inpassingsplan te onteigenen.

9. Waarom stelt de provincie een inpassingsplan (PIP) op?

Voor de uitvoering van de PAS-maatregelen is het in enkele gevallen nodig dat we de landbouwgronden met een landbouwbestemming wijzigen naar natuurgronden met een natuurbestemming. Deze gronden liggen binnen en buiten het Natura 2000-gebied. Na inrichting als natuurgebied zijn deze gronden niet meer bruikbaar voor de landbouw. Ook voor de omvorming van recreatie naar natuur is het nodig de bestemming te wijzigen. Dat geldt ook voor gronden die nu al als natuur worden beheerd, maar nog een andere bestemming hebben. Voor één perceel werken we de exacte invulling van de maatregelen nog uit. Dat betekent dat hier de agrarische functie voorsnog kan blijven. Normaal gesproken zorgt de gemeente voor wijziging van het bestemmingsplan. De gemeente heeft de provincie gevraagd om dat in deze situatie over te nemen. De provincie doet dit door een zogenaamd provinciaal inpassingsplan (PIP) op te stellen. Een provinciaal inpassingsplan is een provinciaal bestemmingsplan waarin we de bestemming herzien van bijvoorbeeld agrarisch of recreatie naar natuur.

10. Wat zijn de gevolgen van het PIP voor de direct belanghebbenden?

De voorgenomen bestemmingswijziging heeft direct gevolgen voor een heel beperkt aantal particulieren in het gebied. De meeste percelen waarvan de bestemming wijzigt, zijn eigendom van de provincie en Natuurmonumenten. Daarnaast gaat het om 3 particuliere grondeigenaren. Zij zijn inmiddels geïnformeerd over de voorgenomen bestemmingswijziging. Met hen zijn we in overleg om tot gezamenlijke aanvaardbare afspraken te komen.

11. Wat kan ik doen als het niet eens ben met het PIP?

Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben op 27 maart 2018 het ontwerp-inpassingsplan voor het Korenburgerveen vastgesteld. Van 5 april tot en met 16 mei 2018 lag het ontwerp-inpassingsplan ter inzage, waarop drie zienswijzen (reacties) zijn ingediend. De zienswijzen zijn

gebundeld in een reactienota, waarin staat wat we met de ingediende zienswijzen doen. Provinciale Staten nemen op 26 september 2018 een besluit over het inpassingsplan en de reactienota. Voorafgaand daaraan was op 5 september 2018 een hoorzitting van Provinciale Staten. Iedereen die zich betrokken voelt bij het inpassingsplan kon zijn mening geven en de indieners van een zienswijze konden deze mondeling toelichten.

12. Hoe worden grondeigenaren en omwonenden betrokken?

Grondeigenaren en omwonenden houden we op de hoogte via 2-jaarlijkse nieuwsbrieven (of vaker als er nieuws is) en via informatie- en inloopbijeenkomsten. Met eigenaren van gronden waar maatregelen moeten worden uitgevoerd voor natuurherstel, gaan we in gesprek over de mogelijkheden om de gronden in te richten als nieuwe natuur of deze op vrijwillige basis te ruilen.

Wanneer we voor onderzoek een eigendom moeten betreden, dan zullen we daar vooraf toestemming voor vragen.

13. Zijn de plannen al definitief?

In 2015 is de PAS-gebiedsanalyse voor het Korenburgerveen vastgesteld. Hierin zijn de PAS-maatregelen opgenomen. De PAS-gebiedsanalyse is onderdeel van het Natura 2000-beheerplan voor het Korenburgerveen. Begin 2016 hebben het Rijk en provincie Gelderland het beheerplan definitief vastgesteld. Natuurmonumenten, waterschap, gemeente en provincie werken nu samen aan de voorbereiding van de uitvoering. Voordat de "schop de grond in kan", moet er nog veel gebeuren. Denk aan onderzoeken van grond- en oppervlaktewatersystemen, welke vegetatie zich waar ontwikkelt en diverse faunaonderzoeken. Ook moeten nog de nodige vergunningen worden aangevraagd.

Het voorontwerp inrichtingsplan voor het gebied is nu klaar. In dit plan staan de maatregelen die nodig zijn om de natuur in het gebied te behouden, herstellen en versterken. Denk bijvoorbeeld aan watermaatregelen, zoals het (deels) dempen van watergangen om de grondwaterstand in het natuurgebied te verhogen. Het voorontwerp inrichtingsplan bespreken we tijdens de inloopavond op 13 september 2018 met grondeigenaren en omwonenden van het natuurgebied. U kunt dan uw input meegeven. Past uw idee in onze plannen voor natuurherstel en in de uitvoering, dan nemen we het mee. U kunt die avond ook informatie krijgen over bijvoorbeeld de uitvoering van de natuurmaatregelen in het gebied en de planning daarvan. Deze bijeenkomst is een vervolg op de inloopavond van afgelopen april over het inpassingsplan van de provincie (de bestemmingsplanwijziging van landbouwgrond naar natuurgrond). Rond november dit jaar ligt er dan een definitief ontwerp inrichtingsplan.

14. Wat zijn de gevolgen voor grondeigenaren en omwonenden?

Het uitvoeren van de PAS-herstelmaatregelen (het dempen van greppels en sloten, het verwijderen van kades en het afgraven van de fosfaatrijke toplaag) is nodig omdat het veen een nat natuurgebied is, dat we nat moeten houden om uitdroging te voorkomen. We gaan ervoor zorgen dat alle uitvoeringsmaatregelen geen of zo min mogelijk effecten zullen hebben op de omgeving buiten het natuurgebied. Dat is niet vanzelfsprekend, maar door de inzet van verschillende technische maatregelen wel haalbaar. We willen zeker niet dat omwonenden last krijgen van het veen.

Bij het uitwerken van de natuurinrichtingsmaatregelen wordt nadrukkelijk gekeken naar de mogelijke gevolgen voor omwonenden. We verwachten dat de effecten van het uitvoeren van de

maatregelen zich beperken tot het veengebied zelf en de gronden die inmiddels voor natuurherstel zijn/worden aangekocht. We zorgen ervoor dat daarbuiten de effecten minimaal zijn. Zo nodig nemen we maatregelen die eventuele nadelige gevolgen op gronden van anderen, gebouwen, wegen en bomen compenseren. Deze maatregelen nemen we dan na overeenstemming met de eigenaar op in het inrichtingsplan en worden tegelijkertijd met de natuurmaatregelen uitgevoerd.

15. Hoe weet ik of ik geen last ga krijgen van een nattere bodem?

Het voorontwerp inrichtingsplan voor het gebied is nu klaar. In dit plan staan de maatregelen die nodig zijn om de natuur in het gebied te behouden, herstellen en versterken. Deze maatregelen heeft het waterschap doorgerekend. Door deze berekeningen weten we zo goed als zeker of en waar de plannen effecten kunnen hebben en er overlast kan ontstaan. We nemen dan maatregelen om die overlast te voorkomen. Denk bijvoorbeeld aan het plaatsten van een ringdrainage om een woning of het iets ophogen van een zandweg.

De uitkomsten van de berekeningen van het waterschap en daarbij behorende compenserende maatregelen bespreken we met belanghebbenden. Als er niet op individueel niveau met u gesproken wordt, kunt u ervan uitgaan dat er ook geen effecten bij u te verwachten zijn. Denkt u dat u toch last zal ondervinden van de maatregelen, dan kunt u contact opnemen om hierover in overleg te gaan.

Bij de berekeningen is gebruik gemaakt van de informatie die verzameld wordt met het peilbuizennetwerk in en buiten het Korenburgerveen. De metingen lopen door tot 5 jaar na uitvoering van de watermaatregelen. Alle meetgegevens tot aan de start van de werkzaamheden dienen als 0-meting. Deze gegevens vergelijken we na uitvoering met de nieuwe grondwaterstanden. De gegevens zijn belangrijk voor het vaststellen van eventuele natschade.

16. Kan ik de maatregelen voor het behoud van het hoogveen nog aanvechten?

Behoud van het hoogveen is een doel in het kader van het Programma Aanpassing Stikstof (PAS). De PAS zorgt ervoor dat er maatregelen in de natuur worden genomen die de natuur minder kwetsbaar voor stikstof maken. Voor elk Natura 2000-gebied, ook voor het Korenburgerveen is in 2015 een plan vastgesteld waarin deze maatregelen zijn vastgelegd. Deze zogeheten PAS-gebiedsanalyse is definitief en is niet meer aanvechtbaar. De maatregelen zullen we wel in goed overleg met betrokkenen uitvoeren.

17. Wat houden mitigerende maatregelen in?

Als we verwachten dat de bodem buiten het natuurgebied ergens natter wordt, gaan we met de direct belanghebbenden in overleg. Per situatie bekijken we dan of, en zo ja welke maatregelen we kunnen nemen om de overlast of schade te beperken. Dergelijke maatregelen noemen we mitigerende maatregelen. Voorbeelden zijn het aanleggen van een ringdrainage om kelders/woningen, het ophogen van maaiveld, het aanbrengen van ondiepe drainage in tuinen en een speciale behandeling van beeldbepalende bomen.

18. Wat gebeurt er als ik ondanks mitigerende maatregelen toch nog schade heb als gevolg van een nattere bodem?

Dat hangt af van het verschil tussen de schade die we hadden berekend (voorziene schade) en de schade die daadwerkelijk is ontstaan (onvoorziene schade). U kunt zich met deze schade melden bij het natschadeloket van Waterschap Rijn en IJssel.

19. Doet de provincie dit alleen?

De provincie is in de persoon van Jurjen Moorman trekker van dit gebiedsproces. De provincie doet dit samen met Natuurmonumenten, gemeente Winterswijk en Waterschap Rijn en IJssel. De provincie is eindverantwoordelijk voor de natuurontwikkeling en de overige partijen leveren inbreng over de zaken waar zij voor verantwoordelijk zijn. Natuurmonumenten is eigenaar van diverse percelen en heeft als beheerder een grote ecologische kennis. Natuurmonumenten coördineert de voorbereiding van de inrichting. Waterschap Rijn en IJssel is betrokken vanwege haar rol als beheerder van de grotere watergangen. De gemeente is aangesloten vanwege haar kennis en verantwoordelijkheid voor de recreatie, ruimtelijke inrichting en ontsluiting van het gebied.

20. Hoe ziet de planning eruit?

De maatregelen moeten voor juli 2021 zijn uitgevoerd. Dat betekent dat we uiterlijk in juli 2019 alle voorbereidingen voor de uitvoering moeten hebben afgerond. Daarna kan de uitvoering beginnen. Het voorontwerp inrichtingsplan is klaar en is besproken tijdens een inloopavond op 13 september 2018 met de mensen in de omgeving. En was er gelegenheid op het voorontwerp te reageren. Ideeën die passen in onze plannen voor natuurherstel en in de uitvoering, nemen we mee in het inrichtingsplan. Rond november 2018 ligt er dan een definitief ontwerp inrichtingsplan. Voor de uitvoering begint, zullen we u nog een keer uitnodigen om goed in beeld te brengen wat we nu waar gaan doen en wat dit voor u en het veen betekent.

21. Meer informatie

U kunt voor meer informatie contact opnemen met projectleider Jurjen Moorman van provincie Gelderland, 026 359 84 51, j.moorman@gelderland.nl.

Achtergrondinformatie en documenten kunt u raadplegen op www.gelderland.nl/korenburgerveen.